

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงกระบวนการและกลวิธีในการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนจากประสบการณ์ของผู้ต้องขังที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษให้จำคุกในคดีครอบครองเพื่อจำหน่าย ผลิต นำเข้า และส่งออก ณ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์การค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนของผู้ต้องขังดังกล่าว โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ตามแนวการศึกษาชาติพันธุ์พรรณนา (Ethnographic Inquiry) หรือมานุษยวิธีวิทยา (Ethnomethodology)

พื้นที่และประชากรที่ศึกษา

ผู้วิจัยเลือกเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ศึกษาเพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยเลือกเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยในการเลือกผู้ถูกศึกษา เนื่องจากการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและศีลธรรม พฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกปกปิด ซ่อนเร้น การเข้าถึงผู้ถูกศึกษาทำได้ค่อนข้างยาก แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้วิจัยเป็นเจ้าของพื้นที่ของหน่วยงานแห่งนี้ จึงมีโอกาสนพบปะสนทนากับผู้ถูกศึกษาตามลักษณะที่ผู้วิจัยต้องการได้จากเหตุผลดังกล่าว ความมักคุ้นรู้จักหรือการสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ศึกษาได้ทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างละเอียดและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นอกจากนี้ทะเบียนประวัติผู้ต้องขังแต่ละคนยังทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นที่นำมาประกอบในการเลือกผู้ถูกศึกษา และตรวจสอบข้อเท็จจริงในการวิจัยครั้งนี้ได้

2. เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร แห่งนี้มีการจัดแบ่งพื้นที่ในการควบคุมและประเภทของนักโทษไว้เป็นสัดส่วน ตั้งแต่ักโทษเด็ดขาดเริ่มเข้าคุกมา จะมีการจำแนกนักโทษโดยพิจารณาถึงประวัติส่วนตัว และประเภทของคดี ที่มีลักษณะคล้ายกันไว้ในพื้นที่การควบคุมเดียวกัน จึงทำให้ลักษณะของข้อมูลไม่กระจัดกระจาย และสะดวกต่อการเก็บข้อมูล

3. เหตุผลตามข้อ 1 และข้อ 2 ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายทางด้านข้อมูลของกระบวนการและกลวิธีในการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน เช่น การเข้าสู่กระบวนการการค้า วิธีการค้า การติดต่อลูกค้า ฯลฯ ซึ่งสามารถทำให้จุดประสงค์ในการวิจัยมีความสมบูรณ์ขึ้นหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำเสนอด้วยวิธีพรรณนารายละเอียด (Thick Description) วิเคราะห์ตามหลักประจักษ์ภาพ (Empirical Analysis) และการตีความ (Interpretation) ตามหลักการตีความจากมุมมองของผู้ถูกศึกษา (Subjective Interpretation) เพื่อหาบทสรุปเกี่ยวกับกระบวนการการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน

วิธีการศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการช่วยให้ได้ข้อมูลมีรายละเอียดประวัติส่วนตัว (Life History) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามแบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) นอกจากนั้นผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลหลักที่เป็นบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อมูลรายละเอียดของเรื่องที่ต้องการศึกษาได้มากที่สุด

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ต้องขังในคดีครอบครองเพื่อจำหน่าย จำหน่าย ผลิตนำเข้า และส่งออกยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษให้จำคุกเป็นระยะเวลาไม่เกิน 15 ปี ณ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ของปี พ.ศ. 2542 ด้วยวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคม สถิติ จากทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ครอบครัว ประเภทคดีสาเหตุแห่งการกระทำผิด และประสบการณ์ในชีวิต ฯลฯ ซึ่งเป็นเพศชาย อายุ 25-35 ปี มีภูมิลำเนาและประสบการณ์ในชีวิตหลากหลาย แล้วจึงนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านั้น เพื่อให้ทราบถึงแบบแผนร่วม (Common Pattern) ของการเข้าสู่กระบวนการและกลวิธีในการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนโดยผู้ให้ข้อมูลหลักตรงตามวัตถุประสงค์ และมีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ จำนวน 20 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มต้นการเก็บข้อมูล โดยการขอความช่วยเหลือไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุมผู้ต้องขังซึ่งมีความสนิทสนมกับผู้วิจัยให้อนุญาตเข้าไปในแดนยาเสพติดได้ ซึ่งปกติจะไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไป ทำให้สามารถเข้าไปทำความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมผู้ต้องขังโดยตรงในแดนนี้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงขออนุญาตเจ้าหน้าที่ควบคุมเข้าออกแดนยาเสพติดทุกวันในวันที่ทำการตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.00 - 17.00 น. เป็นเวลา 30 วัน ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสดูคุยกับผู้ต้องขังเพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อนการสัมภาษณ์จริง พร้อมทั้งได้ทำหนังสืออย่างเป็นทางการถึงผู้บัญชาการเรือนจำ หัวหน้าฝ่ายควบคุมผู้ต้องขัง ผู้บังคับแดนยาเสพติดอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยนำแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้ต้องขัง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง และมีเจ้าหน้าที่แดนยาเสพติดเป็นผู้นัดหมายผู้ต้องขัง ในการสัมภาษณ์นั้น เจ้าหน้าที่แดนได้จัดห้องเฉพาะไว้ให้ผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ และมีเจ้าหน้าที่แดนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมเข้ามาสังเกตการณ์ด้วย 1 คน ทำให้บรรยากาศไม่ค่อยมีความเป็นกันเองมากนัก จากการสังเกตพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีอาการเครียด และมีความระมัดระวังในการตอบคำถาม มีความกระวนกระวายตลอดเวลา และหันหน้าไปมองเจ้าหน้าที่ควบคุมบ่อยครั้ง ทำให้ผลการสัมภาษณ์ในช่วงแรกยังไม่ได้ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์มากนัก ผู้วิจัยจึงหยุดการสัมภาษณ์ชั่วคราวเพื่อสร้างบรรยากาศในการพูดคุย โดยการชักชวนผู้ให้สัมภาษณ์พูดคุยในเรื่องทั่วไป และชี้แจงวัตถุประสงค์รวมถึงการขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่แดนที่มาควบคุมให้ออกนอกห้อง เพื่อลดความตึงเครียดในระหว่างการพูดคุย และเพื่อรักษาความลับของข้อมูล จากนั้นจึงนำเข้าประเด็นในการสัมภาษณ์อีกครั้ง ซึ่งผลการสัมภาษณ์ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์มาพิจารณาเกี่ยวกับความชัดเจนในข้อคำถาม ปฏิกริยาของผู้ให้สัมภาษณ์ ความต่อเนื่องของเนื้อหา และการตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ นำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปสัมภาษณ์จริง เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวคำถามการสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 ราย ในวันจันทร์ถึงศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.00 - 12.00 น. เนื่องจากได้รับอนุญาตเข้าแดนยาเสพติดในช่วงเวลาดังกล่าวเท่านั้น

วิธีการสัมภาษณ์

1. ในการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการจดบันทึกเพียงอย่างเดียว เนื่องจากเครื่องบันทึกเสียงเป็นของต้องห้ามตามกฎระเบียบของกรมราชทัณฑ์ในการนำเข้าไปในเรือนจำ ทำให้คำพูดของผู้ให้ข้อมูลหลักในบางครั้งบางประการที่สำคัญขาดหายไป ดังนั้น ในการจดบันทึกของผู้วิจัยถ้าประโยคหรือข้อความใดที่ผู้วิจัยไม่มั่นใจในการจดบันทึก ผู้วิจัยจะทำเครื่องหมายเฉพาะไว้หน้าข้อความและจะพยายามตะล่อมถามอีกครั้ง หลังจากจบการสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นข้อคำถามแล้ว การสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะบอกและขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลหลักทุกครั้ง

2. ก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผลของการวิจัยนี้จะไม่ส่งผลใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูลหลักในทุกกรณี แล้วจึงสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วๆ ไปรวมทั้งการแสดงท่าทีของผู้วิจัยที่ให้ความจริงใจ และการเก็บรักษาข้อมูลเป็นข้อมูลลับเฉพาะ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดความเต็มใจ ปลอดภัย และอิสระในการให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยทำให้เขาเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่เข้าใจดีมากกว่าผู้อื่น เพราะอยู่ในสถานการณ์จริง

3. ในขณะที่สัมภาษณ์บางครั้ง ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เล่าเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความสะเทือนใจ เช่น การเล่าถึงครอบครัว และเหตุผลที่ทำให้ต้องมาค้ายาแอมเฟตามีน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมีอาการเครียดไม่สามารถให้ข้อมูลต่อไปได้ ซึ่งผู้วิจัยต้องพยายามคลี่คลายบรรยากาศดังกล่าวด้วยการหยุดพักการสัมภาษณ์ การรับฟังปัญหา และการปล่อยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักระบายความเครียดและเริ่มต้นใหม่ เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสำหรับการให้ข้อมูล หรือบางครั้งผู้สัมภาษณ์ต้องนัดแนะกันใหม่ และหลีกเลี่ยงคำถามในลักษณะเดิม เพื่อให้การสัมภาษณ์ดำเนินต่อไปได้

4. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักวันละ 1 ราย ตั้งแต่เวลา 08.00 -12.00 น. แต่ถ้าการสัมภาษณ์ในวันนั้นยังไม่ได้ประเด็นตามที่ตั้งไว้ก็จะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักทำการสัมภาษณ์อีกครั้งในวันต่อไป ปัญหาที่พบในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งแตกต่างกันไป เช่น ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนไม่กล้าพูดต้องพยายามตะล่อมถาม บางคนมีความเครียด

ผู้สัมภาษณ์ต้องพยายามสร้างบรรยากาศตลอดเวลาในการสัมภาษณ์ ส่วนบางคนชอบพูด นับเป็นการดีสำหรับผู้สัมภาษณ์ เพราะเขาจะเล่าเหตุการณ์ได้อย่างละเอียด ทำให้ได้ข้อมูล ค่อนข้างมาก

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และตีความ หลังจากสัมภาษณ์เสร็จแล้วในแต่ละวัน หากมิได้ปฏิบัติการเกี่ยวกับข้อมูลในลักษณะดังกล่าวผู้วิจัยก็จะพยายามวิเคราะห์และตีความให้เสร็จภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากการสัมภาษณ์

วิธีการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มขึ้นหลังจากการวิเคราะห์และตีความข้อมูลการ สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่มีพื้นฐานทางด้านสังคมและ วิธีดำเนินการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ในลักษณะเดียวกันหรือไม่แตกต่างกัน มากนัก เช่น อายุของผู้ค้า ประเภทของผู้ค้า ระยะเวลาในการทำการค้า เป็นต้น จำนวน 6 - 8 คน ในการดำเนินการสนทนากลุ่มต่อหนึ่งครั้ง

2. นำผู้ให้ข้อมูลหลักที่คัดเลือกไว้แล้วมาเข้ากลุ่มโดยจัดเก้าอี้เป็นรูปวงกลมเพื่อให้สมาชิก สามารถสื่อสารภายในกลุ่มได้ทุกคน

3. ก่อนการดำเนินการสนทนากลุ่มทุกครั้ง ผู้วิจัยจะอธิบายถึงจุดประสงค์และผลของการ วิจัยในครั้งนี้ว่าจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมทั้งสร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้น ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน และผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยกันเอง รวมทั้งการแสดง ท่าทีของผู้วิจัยที่ให้ความจริงใจ ปลอดภัย และอิสระในการสนทนาและการให้ข้อมูล การ สนทนากลุ่มทุกครั้งผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักในการจดบันทึกและเปิดโอกาสให้ ชักถามก่อนเพื่อความไว้วางใจ

4. เริ่มการสนทนาโดยยึดแนวทางการสนทนาตามประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนเป็นหลัก ในระหว่างการสนทนาประเด็นคำถามที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละประเด็นนั้นผู้วิจัยจะกระตุ้นให้ข้อมูลหลักทุกคนได้แสดงความคิดเห็น รวมถึงการยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาเพื่อการครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการแต่จะไม่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักรู้สึกว่าคุณตัดบท
5. เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลหลักซักถามข้อข้องใจอีกครั้งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นการตอบข้อสงสัยในเรื่องที่สนทนาทั้งหมดด้วย
6. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ที่ความ รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลที่ได้อีกกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อหารูปแบบหรือกลวิธีและกระบวนการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน หลังจากสนทนากลุ่มเสร็จแล้วในแต่ละวัน

ปัญหาหรือข้อจำกัด ในการเก็บข้อมูล

ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ข้อมูลที่ได้อาจไม่สมบูรณ์เพียงพอ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของการบันทึกข้อมูล จำเป็นต้องมีการสัมภาษณ์ใหม่ในบางราย เพราะผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายเกิดความไม่มั่นใจเกี่ยวกับความปลอดภัยที่จะให้ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยไปขอพบก็ไม่มาพบ ผู้วิจัยจึงต้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เดนมาร์กไปพบและพยายามอธิบายชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักรู้สึกปลอดภัยและสบายใจ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลและความร่วมมือในการสัมภาษณ์อีกครั้ง

ในการสนทนากลุ่ม ปัญหาที่เกิดขึ้นในครั้งแรกพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะไม่กล้าตอบประเด็นคำถามโดยตรง ผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีการละลายพฤติกรรมของแต่ละบุคคลโดยการเล่าเรื่องที่ตนเองอยากจะทำเพื่อให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง รวมถึงการเล่าประวัติของแต่ละคนจนกระทั่งถูกจับกุม เมื่อแต่ละคนมีความคุ้นเคยกันมากขึ้นจึงนำเข้าสู่ประเด็นคำถามอีกครั้งหนึ่ง ประเด็นคำถามบางคำถามที่อยากจะใช้วิธีการถามเสียงหรือเมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักมีความรู้สึกลำบากใจในการตอบ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการกระตุ้นโดยการขอความคิดเห็นเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลที่ต้องการ

ความเที่ยงตรงของข้อมูล

ผู้วิจัยได้พยายามทำให้ข้อมูลที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเที่ยงตรงมากที่สุดด้วยการใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1973 : 339-380) ด้วยการผสมผสานวิธีการรวบรวมข้อมูลหลากหลาย

วิธีการตรวจสอบสามเส้า มีดังนี้

1. ตรวจสอบจากแหล่งข้อมูล ที่ได้จากทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง
2. ตรวจสอบเชิงสถานการณ์ เช่น เมื่อสัมภาษณ์ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ควบคุมแดนกับ สัมภาษณ์กับผู้วิจัย ข้อมูลเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ประเด็นที่สามารถนำไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ทำให้เขาเกิดความไม่สบายใจ รู้สึกเครียดหรือทำให้เขารู้สึกไม่ปลอดภัย ในการตอบ เมื่อผู้วิจัยตะล่อมถามใหม่หลังจบประเด็นการสัมภาษณ์คำตอบจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่
3. ตรวจสอบด้านเวลา เช่น เมื่อผู้วิจัยกลับไปสัมภาษณ์ใหม่หรือเมื่อดำเนินการ สทนากลุ่มข้อมูลที่ได้เหมือนหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

วิธีการตรวจสอบสามเส้า ทำให้ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็น ข้อมูลที่ได้จากสถานการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลได้ทำขึ้นตลอดการดำเนินงาน วิจัย ในแต่ละครั้งของการเก็บข้อมูลจะมีการบันทึก และเรียบเรียงข้อมูลของผู้ค้ายาเสพติด ประเภทแอมเฟตามีนเป็นกรณีศึกษาตามประเด็นที่ทำการศึกษา เพื่อนำมาพิจารณาความ ครบถ้วน ความสอดคล้องของข้อมูล ประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนหรือไม่แน่ใจ จะมีการนำ มาซักถามอีกครั้งกับผู้ให้ข้อมูลในครั้งต่อไป โดยนัยนี้การบันทึกข้อมูลจะเป็นการพรรณนาหรือ บรรยายรายละเอียดแทบทุกขั้นตอน การพิจารณาข้อมูลกรณีศึกษาในแต่ละช่วง จักเกิด ประโยชน์ในการวิเคราะห์แบบแผนการเข้าสู่กระบวนการและกลวิธีในการค้ายาเสพติดประเภท แอมเฟตามีน อีกทั้งยังช่วยกำหนดทิศทางของการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งต่อไปด้วย